

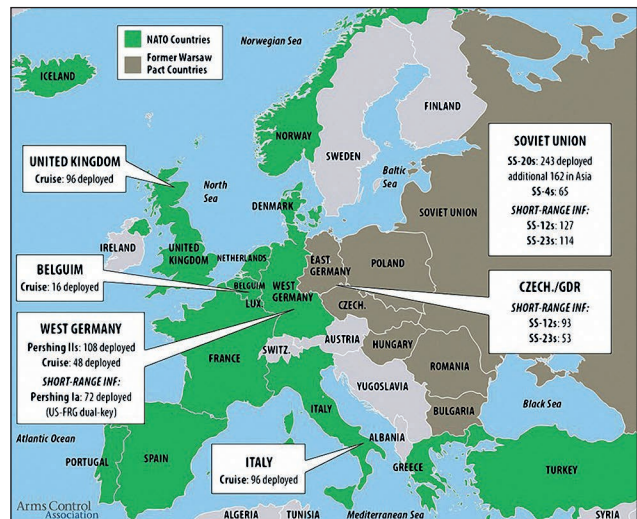
Krausz József*

A kis és közepes hatótávolságú rakéták és az új hiperszonikus fegyverrendszerek hatása napjaink biztonságpolitikájára **I. rész**

Az utóbbi időben egyre többen foglalkoznak az Intermediate-Range Nuclear Forces (kis és közepes hatótávolságú rakéták leszerelése), röviden INF-szerződéssel. Ennek elsődleges oka Donald Trump bejelentése, hogy az USA kilép az INF-szerződésből. Az Egyesült Államok elnöke arra hivatkozott, hogy az Oroszországi Föderáció évek óta olyan kis és középhatótávolságú rakétákat fejleszt, amelyekkel megszegi az INF-szerződésben foglaltakat. Később az amerikaiak megnevezték az általuk kifogásolt orosz rakétatípust, az Iszkander 9M729-est. Az Oroszországi Föderáció állítása szerint a nevezett rakétájuk nem sérti a szerződést, védelmi minisztériumuk pedig a katonai attasék és újságírók számára bemutatta az eszközt. Ugyanakkor orosz részről elhangzott, hogy álláspontjuk szerint a NATO romániai légvédelmirakéta-rendszerei sértik a szerződést, mivel állításuk szerint az oda (Románia) telepített légvédelmirakéta-komplexumok indítóberendezései könnyen átalakíthatók a szárazföldi telepítésű Tomahawk robotrepülőgépek indításához. (A fegyverzetcsökkentési egyezmény értelmében az USA leszerelte, és nem fejlesztette tovább az 1980-as években alkalmazott szárazföldi telepítésű BGM-109G robotrepülőgépeit, így hivatalosan ilyen fegyverrendszerei nincsenek. Később azonban az USA kiszivárogtatta, hogy mégis gondolkodnak új szárazföldi indítású robotrepülőgépek tervezésén.)

A SZERZŐDÉS ELŐZMÉNYEI

A második világháborúból két nagyhatalom került ki megerősödve, az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége (továbbiakban Szovjetunió). A Föld országainak többsége a két ország befolyása alá került. A két világhatalom eltérő ideológiája folyamatos

1. ábra. Az INF-szerződés által leszerelésre ítélt szovjet és amerikai rakéták, robotrepülőgépek

versenyhelyzetet teremtett politikai, gazdasági, társadalmi és katonai téren egyaránt. Az elkövetkező évek során a hidegháborúnak mindig voltak forróbb és enyhébb időszakai. 1962-ben, a kubai rakétaválság időszakában például, a világ közel állt egy új világháború kitöréséhez. Végül Nyikita Szergejevics Hruscsov, az SZKP első titkára és John Fitzgerald Kennedy amerikai elnök megegyeztek egymással és megindult az enyhülési, majd leszerelési folyamat. Később a hidegháború váltakozó intenzitással zajlott Leonid Iljics Brezsnyev szovjet első titkár/pártfőtitkár és Lyndon B. Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford és Jimmy Carter amerikai elnökök regnálása alatt. 1975-ben aláírták

ÖSSZEFOGLALÁS: A tanulmány I. része a kis és közepes hatótávolságú rakéták leszerelése érdekében kötött INF-szerződés előzményeivel foglalkozik. A szerző röviden összefoglalja a fegyverkezési verseny megállapodásának előzményeit, a hidegháború időszakát, és hogy mi vezetett az INF-szerződés megkötéséhez. Önálló fejezetében ismerteti a szerződés megkötésének körülményeit, elemzi a szerződésben foglaltakat, és napjainkig nyomon követi az eseményeket. A tanulmány I. részben ezt követően a szerző azt boncolgatja, hogy mi készítette az USA-t arra, hogy egyoldalúan visszavonuljon a szerződéstől.

KULCSSZAVAK: hidegháború, kis és közepes hatótávolságú rakéták, ABM-szerződés, Pershing 2, robotrepülőgép, BGM-109 Tomahawk, INF-szerződés, rakétavédelem, űrhaderő

ABSTRACT: Part I of the study deals with the antecedents of the INF Treaty for the disarmament of short- and medium-range missiles. The author briefly summarizes the antecedents of the arms race agreement, the period of the Cold War, and what led to the conclusion of the INF Treaty. In a separate chapter, he describes the circumstances of concluding the treaty, analyzes the contents of the treaty, and tracks the events to this day. In Part I of the study, the author then dissects what may have prompted the U.S. to withdraw unilaterally from the treaty.

KEY WORDS: Cold War, short- and medium-range missiles, ABM Treaty, Pershing 2, cruise missile, BGM-109 Tomahawk, INF Treaty, missile defence, space force

* NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar. ORCID: 0000-0002-8626-7122

a helsinki egyezményt és az űrkutatásban meghirdették a közös Szovjuz–Apollo programot.

1979-ben azonban, amikor a Szovjet Haderő „az afgán szocialista párt kérésére” bevonult Afganisztánba, a két nagyhatalom között újra elmérgesedett a viszony. Emiatt a lépés miatt 1980-ban a nyugati országok bojkottálták a moszkvai olimpiát, majd válaszként 1984-ben a keleti országok a Los Angeles-i játékokat. Az afganisztáni bevonulása miatt Ronald Reagan amerikai elnök a „Gonosz birodalmának” nevezte a Szovjetuniót, és meghirdette a csilagháborús tervét, aminek célja az űr felfegyverzése, egyben a szovjet gazdaság tönkretétele volt. Abban az időben lezárult a hidegháború enyhülési szakasza és újakezdődött az 1950-es, '60-as évek fegyverkezési versenye.

1985-ben, a Szovjetunióban új pártfőtitkár, Mihail Szergejevics Gorbacsov került hatalomra, aki úgy döntött, hogy nem folytatja elődei (Jurij Vlagyimirovics Andropov, Konsztantyin Usztynovics Csernyenko) politikáját, fordulatot és reformokat hirdetett és a be nem avatkozás politikájának elvét követte. Komoly átszervezésekbe kezdett, nyitást hirdetett a nyugati világ felé, beengedte az addig tiltott amerikai kereskedelmi márkákat, köztük a McDonaldsot vagy a Coca Colát. Megkezdte a hadsereg leszerelését, és leváltotta azokat a vezetőket (többek között Szergej Leonyidovics Szokolovot, a Szovjetunió marsallját, védelmi minisztert), akik ellenálltak a változásoknak. Gorbacsov a Nyugat szemében európai, haladó szellemű vezető volt, hazájában azonban sokan úgy tartották (és úgy tartják ma is), hogy lerombolta azt az értékrendet, amire a Szovjetunió épült. Tény, hogy lépéseivel lehetővé tette, hogy az USA is visszalépjen, és tárgyaljon a leszerelésről.

Az INF-SZERZŐDÉS

1987. december 8-án Mihail Gorbacsov főtitkár és Ronald Reagan amerikai elnök aláírták az Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (INF) – a közepes hatótávolságú nukleáris erők leszereléséről szóló szerződést. A két atomhatalom, a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok közötti megállapodás célja az volt, hogy a kis és közepes hatótávolságú nukleáris és hagyományos robbanófejjel felszerelt földi telepítésű és robotrepülőgéppel célba juttatott rakétákat megsemmisítsék. A megsemmisítendő rakéták hatótávolságát 500–5500 km-ben határozták meg [1, 2].

A szerződést 1988. május 27-én az amerikai szenátus előzetesen elfogadta, majd Reagan és Gorbacsov június 1-én, a moszkvai találkozón aláírta, s ezzel – ugyanezen a napon – érvénybe lépett. A megállapodás szerint a feleknek a telepített rakétákat 90 napon, a nem telepítettekét 12 hónapon belül kellett leszerelniük [1, 2].

2. ábra. Gorbacsov és Reagan aláírják az INF-szerződést

1. táblázat. Megsemmisített kis és közepes hatótávolságú rakéták

	Szovjet-unió	GRAU-kód	Amerikai Egyesült Államok
		NATO-kód	
Kis hatótávolságú rakéták	TR-1	9K76	Pershing 1A
	Temp	SS-12 Scaleboard	
	OTR-23 Oka	9K714 SS-23 Spider	
Robotrepülőgépek	RK-55 Relief	3K12 SSC-X-4 Slingshot	BGM-109G Gryphon
	Közepes hatótávolságú rakéták	RSZD-10 Pionyer	15P645 SS-20 Saber
R-12 Dvina		8K63 SS-4 Sandal	
R-14 Uszovaja		8K65 SS-5 Skean	

3. ábra. A leszerelt rakéták hivatalos ellenőrzése

A RAKÉTÁK MEGSEMMISÍTÉSE

A Szovjetunió és az Egyesült Államok 1991. június 1-ig összesen 2692 db rakétát semmisített meg. A szerződés hatékonyabb betartása érdekében, a dokumentum XIII. cikkelye létrehozta a Special Verification Commission-t (SVC) – a különleges megerősítő bizottságot. Az SVC olyan fórumot kínál a feleknek, ahol megtárgyalhatják egymással a szerződés alkalmazásának módját, az eszközök leszerelésének konkrét kérdéseit, a szerződés betartásának gyakorlati és adminisztratív teendőit és azokat a feladatokat, amelyek segítségével megőrizhető a szerződés hatékonysága, megbízhatósága és tartóssága.

A két fél kölcsönös helyszíni szemléket tartott egymás országában annak érdekében, hogy ellenőrizze a 3 éves ún. „kiiktatási periódus”, valamint az azt követő 10 éves nyugalmi periódus betartását. Az Egyesült Államok további 13 évre szóló jogosítványt kapott arra, hogy ellenőrizhesse azokat a szovjet gyárat, amelyek szárazföldről indítható ballisztikus rakétákat gyártanak (GLBM). Ezek az eszközök ugyanis nem tartoztak az INF-szerződés hatálya alá. A szovjetek hasonló jogosultságot kaptak azon amerikai

4. ábra. Amerikai BGM-109G Tomahawk robotrepülőgép szárazföldi telepítésű változatának Gryphon elnevezésű indítókomplexuma, amelyet az INF-szerződés során leszereltek és megsemmisítettek

gyárak megfigyelésére, amelyek korábban a Pershing rakéták hajtóművét gyártották.

1988. január 15-én megkezdte munkáját az amerikai helyszíni megfigyelőcsoport (On-Site Inspection OSIA), amely azzal a céllal jött létre, hogy koordinálja és érvényesítse a szerződésben foglalt szemléket/ellenőrzéseket. 1988-ban szovjet, illetve amerikai oldalról is több szemlélet tartottak.

1991. április végén, május elején – a szerződésben meghatározottak szerint – az Egyesült Államok felszámolta az utolsó szárazföldről indítható BGM-109G robotrepülőgépeit és földi indítású kis és közepes hatótávolságú ballisztikus rakétáit. Az utolsó szovjet SS-20-ast 1991. május 11-én semmisítették meg.

A szerződés 1991. december 26-a, a Szovjetunió felbomlása után hivatalosan már nemcsak az Egyesült Államokra és az Oroszországi Föderációra vonatkozott, hanem a Belorusz Köztársaságra, Ukrajnára és Kazahsztánra is. A megállapodásban foglaltak Türkmenisztánra és Üzbegisztánra is kiterjedtek, de a két ország nem vett részt az egyeztetése-

5. ábra. Az MGM-31B Pershing 2 ballisztikus rakétát az Egyesült Államokban fejlesztették ki, és 1983–1991 között alkalmazták. A rakéta visszatérő egységében található a radarszekció, a robbanófej és a vezérlési és navigációs rendszer, alattuk a szilárdüzemanyagú hajtóművekkel ellátott második, és első fokozat. Később, az INF-szerződés érvénybe lépése után kivonták

6. ábra. A képen szintén egy Pershing 2 közepes hatótávú (hadműveleti) ballisztikus rakéta látható. Technikai jellemzői: hosszúsága 10,61 m, átmérője 1,02 m indításra kész tömege 7400 kg. W-85-ös típusú robbanófejjel rendelkezett, amely csapásmérésének hatóerejét 5 és 80 kt között lehetett szabályozni. A rakéta hatótávolsága körülbelül 1700 km volt. Önjáró szállító-indító járműre, vagy vontatott félpótkocsira telepítették

7. ábra. RSZD-10 Pionyer közepes hatótávolságú rakéta. Elképzelhető, hogy a szovjet gárdajelvény az eszköz szolgálati idején került a szállító-indító járműre, de valószínűbb, hogy csak a kiállításán történt elhelyezésekor festették az eszközre

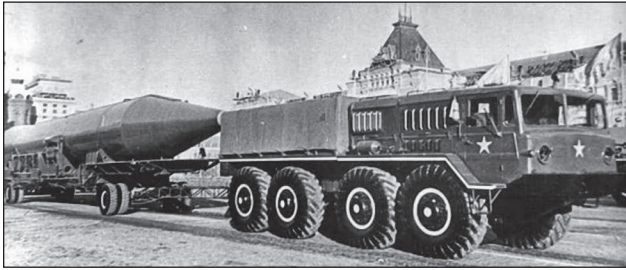
ken és a megfigyeléseken [1, 2]. (A felsorolt országok a szovjet hadseregtől ugyancsak örökölték hagyományos és egyéb nukleáris fegyvereket, ezek egy részét Oroszország később visszavásárolta, a többit leszerelték.)

A BALLISZTIKUSRAKÉTA-ELHÁRÍTÓ RENDSZEREKET KORLÁTOZÓ SZERZŐDÉS FELSZÁMOLÁSA ÉS AZ INF GYENGÜLÉSE

Az 1990-es évek nyitása után, a 2000-es évektől az orosz-amerikai kapcsolat ismét éles fordulatot vett. Akkoriban még kevésbé volt feszült a két ország közötti kapcsolat, mint napjainkban. (Vlagyimir Vlagyimirovics Putyin elnök 2001. szeptember 11-én, a terrortámadás után elsőként hívta fel George Bush elnököt, hogy részvétét nyilvánítsa.)

Az Oroszországi Föderáció lassan kezdett kilábalni a gazdasági válságból. Újra erősödni kezdett, s ez a helyzet

8. ábra. R-14-es a Vörös téren rendezett felvonuláson, az 1960-as években

9. ábra. R-12 Dvina a moszkvai díszszemlén

fenyegetést jelentett az Egyesült Államok számára. Az elentétek újabb elmélyülését jelezte az Egyesült Államok kilépése az Anti-Ballistic Missile Treaty (ABM) – a ballisztikusrakéta-elhárító rendszereket korlátozó szerződésből. A megállapodást a Szovjetunió és az Egyesült Államok 1972. május 26-án kötötte. A dokumentum aláírásának célja a ballisztikus rakétavédelmi rendszer csökkentése volt, megtartva a két ország közti egyensúlyt [3].

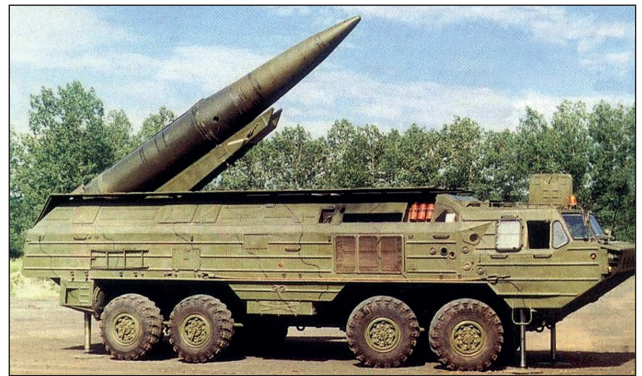
2001. december 13-án George W. Bush kijelentette, hogy véleménye szerint Washingtonnak és Moszkvának már nincs szüksége a szerződésre, mivel a két ország már nem törekszik egymás megsemmisítésére. Hozzátette, hogy az érvényben lévő szerződés miatt az Egyesült Államok nem tudja hatékonyan megvédeni magát a lázadó államoktól. (A 2001. szeptember 11-én történt terrortámadás után elsősorban a megerősödő közel-keleti terrorista csoportokra hivatkozott.) Úgy fogalmazott, hogy ha az Oroszországi Föderációt zavarná ez a lépés, akkor visszakoznak a döntéstől, ám végül 2002. június 13-án az Egyesült Államok az egyoldalú kilépést választotta [3].

Az Oroszországi Föderáció komolyan nehezményezte az amerikaiak lépését, mert úgy tekintettek az ABM-re, mint a

10. ábra. Az RK-55 Relief 3K12

11. ábra. A Temp-Sz 9K76 indítási helyzetben

12. ábra. R-400 Oka (GRAU-kódja: 9K714, NATO-kódja: SS-23 Spider) kis hatótávolságú ballisztikus rakéta

stabilitás egyik alapfeltételére. Válaszul az oroszok újra fejleszteni kezdték a támadó rakétafegyvereiket. Úgy vélték, hogy ha az Egyesült Államoknak erős rakétavédelmi rendszere lesz, akkor az egyensúlyt csak úgy lehet fenntartani, ha az Oroszországi Föderáció erős támadó fegyverei használhatatlanná teszik az amerikai rakétavédelmi rendszert.

Mivel a szerződés végül hatályát veszítette, így a NATO és az USA immár szabadon telepíthetett Európa területére (így Oroszország határára) rakétaelhárító rendszereket, arra hivatkozva, hogy ezeket a lázadó országok ellen telepíti és a védelmet, nem pedig a támadást szolgálják. Az Oroszországi Föderációt ez az érv nem győzte meg, ők úgy vélték, hogy a fegyverrendszer első csapásként is szolgálhat az Oroszországi Föderáció hadászati rakétacsapatai ellen. Az orosz vezetés újra felhívta a NATO és az Egyesült Államok figyelmét, hogy amennyiben Romániába rakétákat telepítenek, e lépésre az

13. ábra. A képen egy vízfelszín alól, tengeralattjáróról indítható Tomahawk rakéta látható. Ez a típus nem sértette az INF-szerződést, ezért nem vonták ki a hadrendből

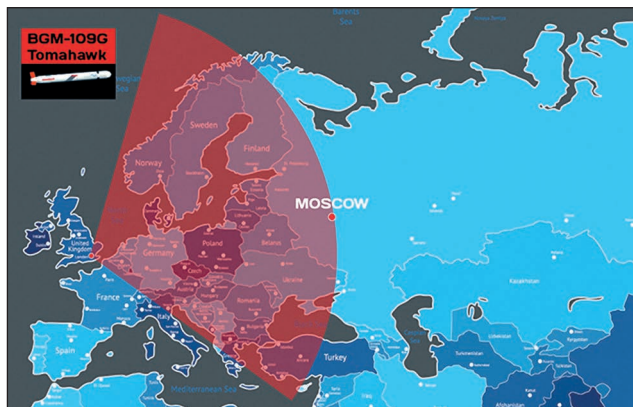
Oroszországi Föderáció hamarosan új típusú fegyverek kifejlesztésével válaszol. A NATO ismét megerősítette, hogy a rakéták nem az oroszok ellen irányulnak, hanem a „lázadó államok”, mint Irak, Irán és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság ellen. Válaszuk nem győzte meg az oroszokat, mert a rakétavédelmi rendszer alapja az amerikai haditengerészet (és más NATO és USA szövetséges) cirkálóin és rombolóin alkalmazott MK 41-es légvédelmi rakéták, de a Tomahawk robotrepülőgépek függőleges indítására is alkalmas berendezés volt. Moszkva ezért attól tart, hogy a tömegesen telepített MK 41-es indítórendszerek, nemcsak a légvédelmi rakéták, hanem csapásmérő robotrepülőgépek célba juttatását is lehetővé teszik, ezzel megsemmisítő első csapást mérve az Oroszországi Föderációra, mivel a robotrepülőgépek hatótávolsága az Urálig lefedte az ország területét. A lépést tehát az oroszok az INF-szerződés megsértéseként értékelték.

Oroszország előtt felmerült a lehetősége annak, hogy kilépjen az INF-ből, és válaszul maga is rakétákat telepíthessen. 2007. október 25-én azonban a szerződést az ENSZ Közgyűlése előtt mindkét ország megerősítette, sőt a hasonló fegyverekkel rendelkező további országok (elsősorban Kína) számára is följánlották a csatlakozás lehetőségét. Akkoriban úgy tűnt, hogy a INF szerződés továbbra is fennmarad [2, 3].

2013 és 2014 között azonban az amerikaiak azt állították, hogy az oroszok nem tesznek eleget a szerződésben foglaltaknak és illegálisan földről indítható közepes hatótávolságú rakétákat tesztelnek, ezzel megsértve a szerződést. Oroszország tagadta a vádakokat. 2015-ben és 2016-ban az Amerikai Védelmi Minisztérium és Külügyminisztérium annak a véleményének adott hangot, hogy Oroszország ezeket a rakétákat telepíteni szándékozik. 2016. október 19-én a New York Times, névtelen amerikai tisztviselőkre hivatkozva megerősítette Oroszország rakétatelepítési szándékát. Paul Selva tábornok, a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának alelnöke később megerősítette, hogy Oroszország megsérti az egyezményt.

Oroszország cáfolta a vádakokat és válaszul ő is szerződészegéssel vádolta meg Amerikát. Szerintük, mivel 2002-ben az USA kilépett az ABM-szerződésből, olyan szárazföldi rakétavédelmi rendszereket telepített Európába, amelyek bármikor átszerelhetők támadó rakétákkal. Annak a véleményüknek is hangot adtak, hogy az amerikai gyártású fegyveres drónok szintén megsértik a szerződésben foglaltakat [2].

14. ábra. A virtuális képen egy Londonból indított BGM-109G Tomahawk rakéta által lefedett terület, illetve távolság látható. A rakétával Moszkvát, Szentpétervárt, Szevasztopolt és Kalinyingrádot is el lehet érni. Moszkva az Oroszországi Föderáció központja, Szentpétervár és Szevasztopol haditengerészeti központ, Kalinyingrádban pedig radarállomás található

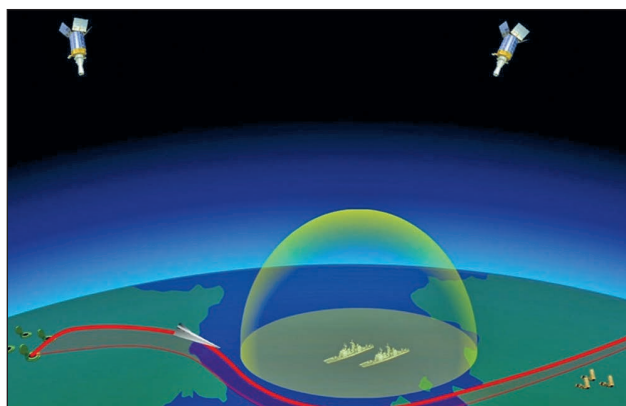

OROSZORSZÁG ÚJ FEGYVEREI

Miután Vlagyimir Putyint ismét Oroszország elnökévé választották, 2018. március 1-én váratlan bejelentést tett a Szövetségi Gyűlésen. Putyin új típusú fegyverek fejlesztéséről adott hírt. Beszédében közölte, hogy az új harceszközök közül már számos készen áll arra, hogy a közeljövőben rendszeresítsék az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinél. Ezek az alábbiak:

- Szarmat (oroszul: *Сармат*) hiperszonikus rakéta;
- Burevesztnyik (*Буревестник*) szárnyas rakéta (robotrepülőgép);
- Poszeidon (*Посейдон*) önirányítású vízalatti drón;
- Kinzsal (*Кинжал*) légi indítású ballisztikus rakéta;
- Pereszvet lézerfegyver;
- Avangard (*Авангард*) rakétakomplexum.

Putyin ismét hangsúlyozta: azzal, hogy az Egyesült Államok egyoldalúan kilépett az ABM-szerződésből és Európába rakétavédelmi rendszert telepített, Amerika javára

15. ábra. Az Avangard nevű új orosz fegyver elkerüli a modern védelmi rendszereket

16. ábra. Pereszvet lézerfegyver

17. ábra. Kinzsal rakétával felszerelt MiG-31-es

18. ábra. A képen az Oroszországi Föderáció új fegyverei láthatók. A Szarmat (oroszul: *Сармат*) hadászati rakétakomplexum, Burevesztnyik (*Буревестник*) interkontinentális robotrepülőgéppel nukleáris meghajtással, Avangard (*Авангард*) rakétakomplexum, Kinzsál (*Кинжал*) harcászati hadműveleti rakéta és a Poszeidon (*Посейдон*) önirányítású nukleáris torpedó

komolyan megbontotta a stratégiai erőegyensúlyt a két ország között. Ez a lépés sérti az Oroszországi Föderáció szuverenitását, területi integritását, és az új fegyvereket pedig azért fejlesztették ki, hogy visszaállítsák a két ország közötti stratégiai egyensúlyt.

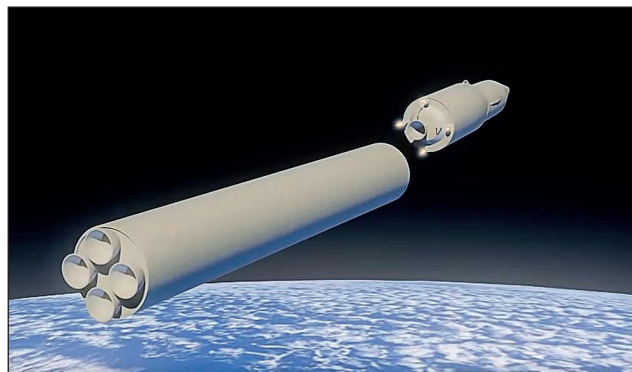
AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK REAKCIÓJA

Az Egyesült Államok természetesen nehezményezte az Oroszországi Föderáció ilyen mértékű váratlan megerősödését, mivel sok év után először az Egyesült Államok került stratégiai hátrányba az Oroszországi Föderációval szemben. Az USA-nak válaszolnia kellett az új fenyegetésre. Donald Trump 2018. június 18-án bejelentette, hogy felállítja az Amerikai Űrhaderőt (Space Force) [4]. Trump arról beszélt, hogy az űrkutatás mellett fontos az Egyesült Államok biztonsága is, és nem elég az amerikai jelenlét az űrben, a teljes biztonságot csak az amerikaiak dominanciájával teremthetik meg. Ez egyértelmű üzenet volt az Oroszországi Föderációnak, hogy közel 3 hónappal új fejlesztésű fegyverek bejelentése után, az Egyesült Államok is aktiválta magát a fegyverkezés terén, és gyakorlatilag elővette Ronald Reagan egykori csillagháborús tervét – ezúttal nem a Szovjetunió, hanem az Oroszországi Föderáció ellen.

ÖSSZEFOGLALÓ

A 2000-es évektől napjainkig a két nagy hatalom katonai együttműködése folyamatosan romlik. Az Egyesült Államok kilépett az ABM-szerződésből, komoly törést okozva a két ország kapcsolatában, aminek következtében mindkét oldalon újraindult a fegyverkezés. 2008-ban az orosz-grúz háború kitörése az Oroszországi Föderáció ellen fordította a nyugati világot. A következő komoly fordulat 2014-ben, a Krím-félsziget annektálása/„népszavazás útján történő csatlakozása” volt az Oroszországi Föderációhoz. Ekkor indították el az Oroszország ellen szóló periodikus szankciókat, és a megújult a hidegháborús oroszellenes propaganda. Szíriában is tovább nőtt a feszültség a két ország között, mivel az oroszok Bassár el-Aszad elnököt, az amerikaiak a „mérsékelt” lázadókat támogatták. A mélypont 2018-ban következett, amikor az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és Franciaország Szíriában támadást indított, többek között Tomahawk robotrepülő-

(Illusztrációk a szerző gyűjteményéből)

19. ábra. A képen az a mozzanat látható, amikor a Szarmat robbanófejeket szállító fejrésze leválik a hordozó részről

gépekkel arra hivatkozva, hogy Aszad Dúmában vegyi támadást intézett a szír lakosság ellen. Az akció nyomán egy újabb háború kitörése is elképzelhetővé vált. Az orosz vezérkar főnök Valerij Vasziljevics Geraszimov hadseregtagbarnok kijelentette, hogy amennyiben orosz katonákat ért támadás, arra válaszcsoporttal reagálnak. Medvedyev orosz miniszterelnök annak a véleményének adott hangot, hogy a két ország kapcsolata súlyos vissza nem fordítható sérüléseket szenvedett. A közelmúlt világpolitikai eseményeiből levonható az a következtetés, hogy az INF-szerződés felmondása egyáltalán nem volt váratlan, és a világ haladt a konfliktus felé [5, 6, 7, 8].

(Folytatjuk)

FORRÁSOK

- [1] U.S. Department of State. „Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (INF Treaty)”. Elérés 2020. március 24. <https://2009-2017.state.gov/t/avc/trty/102360.htm>;
- [2] „The Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty at a Glance | Arms Control Association”. Elérés 2020. március 24. <https://www.armscontrol.org/factsheets/INFtreaty>;
- [3] „The Anti-Ballistic Missile (ABM) Treaty at a Glance | Arms Control Association”. Elérés 2020. március 24. <https://www.armscontrol.org/factsheets/abmtreaty>;
- [4] „Trump Announces Creation of ‚Space Force’” Youtube 2018.06.03. Elérés 2020. március 24. <https://www.youtube.com/watch?v=Ekb4nIM9fag>;
- [5] „BBC producer admits Douma attack was false flag that nearly sparked Russia - U.S. hot war” Youtube, 2019. febr. 17., Elérés 2020. március 24. <https://www.youtube.com/watch?v=CYfh9ltqDY&t=3s>;
- [6] Roth, Andrew. „Russian Officials Warn of Possible Military Clash with US over Syria”. The Guardian, 2018. április 10. Elérés 2020. március 24. <https://www.theguardian.com/world/2018/apr/10/russian-officials-warn-of-possible-military-clash-with-us-over-syria>;
- [7] „West needs Russia, more than Russia needs West?” Youtube 2016. szept. 30. Elérés 2020. március 24. <https://www.youtube.com/watch?v=4DD3LQl87-M&t=21s>;
- [8] „How Russia was framed in Georgia, 2008” Youtube 2016. aug. 12. Elérés 2020. március 24. https://www.youtube.com/watch?v=aW_fco6Pwel (Letöltve: 2019.02.22.).